Цана асобнага нумару 1000 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **10.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 2500 мк., сярод тэксту 2000 м. і на 4 стр. 1500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 3 — Серада, 13-га чэрвеня 1923 г. — Год I.

Першыя крокі правага ураду.

Калі паднялася думка ўтварэньня правага ўраду з учасьцем партыі „Пяст“, усім было ясна, па якой дарозе пойдзе новы ўрад. I прароцтвы левае прэссы споўніліся вельмі хутка.

На першым месцы стаіць справа правядзеньня праз сойм новага дэкрэту аб абароне кватэрантаў. Хаця гэты дэкрэт будзе бараніць не кватэрантаў, а камянічнікаў (прыкл. за кватэру з 3 пакояў трэба будзе плаціць 800,000 марак за месяц!), урадовыя партыі стараюцца чым хутчэй правясьці яго ў жыцьцё.

Далей, новы ўрад зьбіраецца правясьці поўнае падчыненьне школаў палітычнай уладзе. Проці гэтага выступіў з вострым пратэстам сэнатар Новак, лічучы праект ураду згубным для школы, асабліва дзеля народнае школы.

Урэшце, самы склад ураду выклікаў вострыя пратэсты ня толькі левых, але і аднапартыйцаў пана Вітаса. Левыя газэты пачалі паход проці міністра заграмічных справаў, Сэйды, і надрукавалі дакумэнт, што ў часе вайны ён даваў француcкаму ўраду інфармацыі аб тым, хто з французкіх і расейскіх дыпляматаў бываў у палюбоўніцы графа Колёрадо ў Швайцарыі, да якое адначасна прыходзілі і аўстрыяцкія дыпляматы. А проці міністра ўнутраных справаў, Керніка, выступіў пястоўскі сэнатар Кржыжаноўскі, з Вільні, называючы ўвесь урад і міністра гэнага „фатальным“. Сэнатар Кржыжаноўскі ў сваей прамове ў сэнаце, паміж іншым, дасловна заявіў: „Як прадстаўнік акраін („Kresów“), я высказваю баязьнь, што новы ўрад пойдзе проці нацыянальных меншасьцяў, якія жывуць на „Kresach“, асабліва-ж проці беларусаў, якіх тамака 70 процэнтаў“.

Як бачым, першыя крокі правага ўраду вызываюць страх за будучыню ня толькі сярод шырокіх народных масаў, якім беспасярэдня пагражаюць, але і сярод учарашніх партыйных таварышаў пана Вітаса.

Як гэта ўсё адбіваецца на інтарэсах Польшчы паказвае новы ўпадак цэннасьці маркі, раўнуючы да заграмічных валют. Цана даляра з 52.000 марак паднялася ажно да 75 т. марак за некалькі дзён урадаваньня ўраду пана Вітаса. Ведама, міністэрства фінансаў не пашкадуе грошы, каб падняць курс польскай маркі на заграмічных біржах, але, пакуль удасца спыніць штадзенны ўпадка польскае валюты, народ і дзяржава страцяць міліярды, якія спынуцца ў кішані капіталістаў „сваіх“ і замежных. Дый штучнае падыйманьне курсу маркі абойдзецца вельмі дорога; мы ўжо мелі прыклад за часоў міністра фінансаў Міхальскага, каторы на гэта аддаў беспаваротна львіную частку „даніны“...

аль.

У справе арышту беларускага пасла Сяргея Барана.

Пасьля пастановы Беластоцкага суда за пaслом Бараном сачыла некалькі цывільных асобаў, мусіць з тайнай паліцыі. Паскольку, згодна кансытуцыі, асоба дэпутата ёсьць недатычнай да часу выдачы яго праз самы Сойм, пасол Баран і пасьля суда вольна жыў ў Варшаве і ў Горадні, бываў на паседжаньнях Сойму, 7 гэтага чэрвеня быў прысутным ў Найвышэйшым Судзе, дзе разьбіралася яго справа, як заквестыянаванага, наконта устанаўленьня яго obywatelstwa. Самая справа гэтая пастановай Суду адкладзена.

Пасол Баран у пятніцу 8 чэрвеня выехаў з Варшавы ў Горадню, дзе ў суботу 9. VI, як старшыня Горадзенскага Аддзелу Беларускага Таварыства помачы пацярпеўшым ад вайны, правёў значную частку дня ў прытулку для беларускіх дзяцей-сірот (па вул. Мастовай № 9), якім апекаваўся ён увесь час да выбараў ў Сойм і ў часе свайго дэпутатства.

Варочаючыся з прытулку да сябе на кватэру на вул. Разьніцкую, ён быў абкружаны на Грандзіцкай вуліцы чатырма паліцыянтамі, якія, ня гледзячы на яго пратэсты, адвялі яго ў Камэндантуру Горадзенскай паліцыі. Там яму было абвешчана, што ён не арыштаваны, а толькі „затрыманы“, але адабралі ад яго ўсё — грошы, паперы, дакуманты. А 10 гадзіне ўвечары камэндант паліцыі, два паліцэйскія камісары і некалькі тайных агентаў адвялі пасла Сяргея Барана на Кірховую вуліцу да Urzędu Sledczego, ў палітычна—крымінальны аддзел, дзе пад усілёнай вартай пратрымалі яго ўсю ноч у брудным памешканьні „прэдварылкі“.

У нядзелю 10 гэтага чэрвеня а 2 гадзіне ў дзень той-жа камэндант паліцыі разам з двума камісарамі адвялі Барана на вакзал і адаслалі яго пад канвоем ў Беласток, у вастрог.

Увесь прабег арышту пасла Барана пішым са словаў навочных сьведак яго арышту, якім удалося абмяняцца з ім некалькімі словамі пры яго прымусовым пераходзе з Комэндатуры паліцыі ў Urzęd Sledczy і адтуль на вакзал.

Ня можым ня выразіць свайго абурэньня з прычыны гэткага грубага нарушэньня права аб дэпутатскай недатычнасьці, якое стала шануецца ўва ўсіх культурных дзяржавах. Не хацелася-б думаць, каб прыказ аб арышце пасла Барана паходзіў ад цэнтральнае адміністрацыйнае ўлады. Трэба думаць, што Горадзенскія ўрадоўцы зрабілі гэта на ўласную руку і, як нарушыўшыя закон, павінны быць пакараны.

Цікава, як зарэагуе Сойм за паняверу, учыненую яму паліцэйскімі, ці ўшануе народнае прастаўніцтва, ці ачысьціць Польшчу ад паліцэйскай самаволі.

Палітычныя падзеі.

Паварот англійскае палітыкі.

(Ад нашага парыжскага кар спандэнта).

У прыватнай гутарцы, якую мне давялося мець гэтымі днямі з прадстаўніком аднае з антанцкіх дзяржаваў у Лізе Нацыяў, апошні, панізіўшы голас, сказаў прыблізна гэтак:

„Нам ужо па горла здакучыла Францыя з усімі сваімі дамаганьнямі і жаданьнем зьніштожыць Нямеччыну да званьня! Французы хочуць, каб мы памаглі ім заняць першае месца ў Эўропе. Але гэта—больш, чым наіўнасьць! Дый пара ўжо завясьці ў Эўропе запраўдны мір: мы ўсе замарыліся ад таго напружанага палітычнага палажэньня, якое падтрымлівае ўвесь час Францыя“.

Гэтыя словы паважнага дыплямата дужа добра характэрызуць настрої, бадай усіх антанцкіх урадаў. Дый не адных толькі ўрадаў, а і шырокіх кругоў грамадзянства. Настроі гэныя найбольш ярка выяўляюцца ў сучаснай палітыцы Англіі — тае дзяржавы, ад становішча якое запраўды будзе залежаць адказ на пытаньне: ці Францыі удасца заняць першае месца ў жыцьці народаў Эўропы, ці пляны яе аб гэгемоніі на кантынэнце разьвеюцца, як дым.

Палажэньне ў Эўропе ў сувязі з няўстаннымі пагрозамі новай вайной запраўды сталося несьцярпімым. Утрымліваньне напагатові армій дзеля таго, што Францыя ня можа згаварыцца з Нямеччынай, сур'ёзная пагроза камуністычным пераваротам у Нямеччыне ў сувязі з немагчымасьцю дапусьціць усё далейшае пашырэньне на нямецкай зямлі францускае акупацыі, пагроза пашырэньня з Нямеччыны „камуністычнае заразы“ на ўвесь Заход—усё гэта лішне дорага каштуе народам, якія хацелі-бы ўрэшце аддаць ізноў свае сілы творчай культурнай працы.

Вось чаму новы англійскі ўрад пачаў крокі, якія кіруюцца да разьвязаньня н канчаючайся спorкі паміж Францыяй і Нямеччынай аб „рэпарацыях“. I трэба думаць, што крокі Англіі або давядуць гэту справу да канца, або ў вельмі яркай форме раскрыюць закрываныя дагэтуль супярэчнасьці паміж імкненьнямі Францыі і інтарэсамі яе саюзьніцы Англіі. У апошнім прыпадку ўся палітычная фізіяномія Эўропы павінна будзе так, ці сяк адмяніцца, і мы або дачакаемся запраўднага міру, або будзем сьведкамі новага змаганьня паміж Францыяй і Нямеччынай, але ўжо бяз учасьця і ў самай барацьбе, і ў адказнасьці за яе англійскага народу.

Кандратовіч

Баўгарыя. Арганізацыя афіцэраў-рэзэрвістаў пры дапамозе чыннае арміі даканала палітычнага перавароту. Усе міністры арыштаваны. Утвораны новы ўрад, у склад якога ўвайшлі прадстаўнікі апазацыйных партый выключаючы камуністаў. Правінцыяльныя гарнізоны далучыліся да „рэвалюцыйнага“ руху, зробленага ў шклянцы вады.

Францыя. Пуанкарэ выступіў у фінансавай і заграмічнай камісьях Сэнату з дамаганьнямі новых крэдытаў на акупацыю Рурскага басэйну, а таксама даў справаздачу аб нарадах у Бруксэлі. Пры гэтым Пуанкарэ заявіў, што францускі і бэльгійскі ўрады ня будуць разглядаць ніякай нямецкай прапазыцыі, пакуль немцы не адмовяцца ад пасыўнага спраціву ў Рурскай вобласьці.

Польшча. Ня гледзячы на тое, што ўрад „czysto polskiej większości“ дапяў ўлады, фінансавае становішча Польшчы ні на каплю не палепшылася. Спадак маркі йдзе шыбчэй, чым пры ўрадзе Сікорскага. Курс польскага злотага устаноўлены з 11-га чэрвеня 12000 марак.

Эндэцка-пястоўская большасьць адкінула сьпешнасьць прапазыцыі пасла Прылуцкага ў школьнай справе для нацыянальных меншасьцей, якая дамагалася, каб урад у працягу 10 дзён прадставіў Сойму адпаведныя праекты. Як ведама Сойм яшчэ ў сакавіку вынес рэзалюцыю, каб урад як найхутчэй апрацаваў гэткую уставу, але да гэтагу часу яшчэ нічога ня зроблена.

Начальнікам Генаральнага Штабу назначаны ген. Стэніслаў Галлер, брат ген. Яз. Галлера, аднаго з выдатнейшых паслоў Хьены.

У „Dzienniku Ustaw“ абвешчана устава аб прызнаньні крэдытаў для асаднікаў.

Латвія. Прэзыдэнт Рэспублікі Чакстэ даручыў Мэеровічу місыю ўтварэньне новага кабінэту, ў склад якога ўвойдуць прадстаўнікі умеркаваных партый. Левыя сацыялісты ў склад новага ўраду ня ўвойдуць.

Японія. З Токіо паведамляюць, што японская ўлада арыштавала каля 100 асоб, замешаных у камуністычным загаворы. Наогул рэвалюцыйны рух у Японіі за апошнія часы ўзмацоўваецца і пашыраецца, спатыкаючы шырокі спагад сярод працоўнай людзнасьці.

Характэрнае для Гамбурскага сацыялістычнага кангрэсу.

Польская Сацыялістычная партыя (P.P.S.), якая ўвесь час падтрымывала імпэрыялістычную палітыку ўраду часта уваходзючы у яго склад, якая ня раз скампрамітавалася сваімі выступленьнямі супроць інтарэсаў рабочых, заседала на Гамбурскім кангрэсе як раўнаправны яго сябра.

Афіцэры польскай арміі за Пілсудскім.

З прычыны надрукаванага артыкулу ў эндэцкай газэце „Gazeta Warszawska“, у якім выказана паняверa Пілсудскаму, дэлегацыя афіцэраў зьвярнулася да кіраўніка міністэрства вайсковых спраў генарала Осінскага з просьбай запатрабаваць ад імя арміі задаваленьня іх жаданьняў.

Маёр Юры Няміра-Радомскі пабіў у Сойме пасла Стронскага, выдатнага верхавода з чорнай эндэцкай хаўрузіі за паняверу, якую зрабіў Стронскі Пілсудскаму.

Антанта адгаражываецца.

„Известия“ паведамляюць аб тым, што Францыя выдала субсыдыю ў размеры ста мільёнаў франкаў для Румыніі на ўсіленьне вайсковых арганізацый апошняй.

Тая-ж самая Румынія вядзе перагаворы з генаралам Фошам аб куплі 18 караблёў у Францыі, куды загнаў Врангель з украінскіх чарнаморскіх партоў.

(Rosta).

С. С. С. Р.

Кангрэс Комінтэрна у Маскве.

У Крэмлі распачаліся абрады пленума выканаўчага кам. Камінтэр., ў якім прымае ўдзел каля 100 сябраў. Сэсыя гэта будзе мець значэньне надзвычайнага кангрэсу Комінтэрна ня толькі дзеля павялічанага складу учасьнікаў, але таксама з прычыны важнасьці спраў, якія будуць парушаны. Парадак дня гэтакі: „Справаздача прэзыдыуму“ — Зіноўеў, „Міжнародная становішча“—Радэк, „Барацьба з фашызмам“—Клара Цэткін, „Справа профсаюзаў і фабрычных камітэтаў“ Лазоўскі і Брандлер, „Падгатаваўчыя працы для выпрацаваньня праграмы Комінтэрна„—Бухарын.

З газэт.

Угадоўцы.

Газэта „Народнае Вызваленьне“ орган парты Вызваленьня часта любіць гутарыць ад імя працоўных, але як яна не стараецца выходзіць у яе гэта няшчыра, хварбавана.

Вось у № 4, разважаючы аб новым урадзе, піша:

> Маем новы рэакцыйна-кулацкі ўрад, каторы цяпер пакажа, чаго ён варты.
>
> Мы не спадзяёмся ад яго нічога добрага— ані для Польшчы, ані для працоўнага народу — і дзеля таго мы пры першай магчымасьці пастараемся замяніць яго ўрадам прадстаўнікоў працоўных мас—ўрадам сялянска-работніцкім.

Такім урадам пэўня мае быць благой памяці ўрад генарала Сікорскага,

> які бязумоўна думаў толькі аб інтарэсах Польскай дзяржавы і прынёс Польшчы многа карысьці,

перад якім партыя Вызваленьне лістом сьцеліць, які зрабіў такі прыём „заслужонаму генералу Фошу“, якога ня меў ні адзін з выдатных сыноў Польшчы. Далей газэта сама сябе выдае:

> Дзеля ўсялякіх урачыстасьцяў патрэбны грошы; гэтак сама было і з Фошам. Ягоны прыезд выклікаў вялізныя расходы; адна гадзіна яго прабываньня ў Чэнстахове каштавала **170 мільонаў марак**. Урад быў прымушаны зрасходаваць на гэта шмат **мільярдаў**.

Вось у чым Вызваленьне бачыць „заслужонасьць“ ураду Сікорскага. Падобных „заслуг“ яшчэ шмат можна дабавіць.

Рэакцыі ў Польшчы.

Орган украінскай соцыял-дэмакратычнай партыі „Земля і Воля“ ў арт. „Рэакцыя ў Польшчы“ так характарызуе сучаснае палажэньне ў Польшчы:

> „Нераўнавага ў гаспадарчым і палітычным жыцьці Польшчы выклікае ня толькі бязупынны гаспадарчы крызыс безработьце, дарагоўлю, спадак папяровых грошай, більённы дэфіцыт у польскім бюджэце, ня толькі наступ буржуазіі на 8 гадз. дзень працы, на здабыткі работніцкай клясы, але таксама зьяўляецца прычынай урадовых крызысаў і не зраўнаважаных палітычных крокаў мяшчанскіх і дробнамяшчанскіх польскіх партый. Бязупынныя палітычныя ваганьні, немагчымасьць наладзіць свой-жа буржуазны апарат—вось меч Дамокла, які вісіць над польскай буржуазіяй“.

Зазначыўшы далей, што утварэньне хьенска-пястоўскага блёку ёсьць консолідацыя ўсіх буржуазных сілаў проціў беднаты гарадоў мест, што гэтая консолідацыя адбывалася і за ўрадаваньня ген. Сікорскага, зьяўляючыся часткаю сусьветнай рэакцыі, і йдучы ўсё ў перад, у хьенска-пястоўскім хаўрусе выліліся ў найбольш яўную і рэзкую форму, газэта задае пытаньне, што-ж гэта такое па сутнасьці Хьена-Пяст? І дае такі адказ:

> „Гэта суполка ня толькі капіталістаў, абшарнікаў, банкіраў, але й хаўрус, ў якім ёсьць вясковае кулацтва... Хьена-Пяст — гэта хаўрус усіх эксплёататараў як гарадоў, так і вёсак. Хьена-Пяст—гэта авангард польскай буржуазіі. Гэты хаўрус, як відаць з іхнай умовы, будзе яшчэ болей уціскаць работніцкі рух, мае яшчэ больш рашуча вырываць з работніцкіх рук дадтыхчасовыя работніцкія здабыткі“.

Паддаўшы крытыцы датыхчасовую палітыку польскіх левых партый, як P. P. S., Wyzwolenie N. P. R., якія сілай інэрцыі падтрымліваюць наступ на працоўныя клясы і заместа стварэньня адналітага пралетарскага фронту і надалей сеюць разьеднаньне сярод працоўных мас,—газэта робіць такія вывад:

> „Гэтай хвалі рэакцыі, гэтым скансалідаваным шэрагам буржуазіі працоўныя масы нават наперакор P. P. S., N. P. R. i Wyzwolenia—павінны праціўставіць свой адзіны таксама скансалідаваны фронт. **Наступ** рэакцыі мусіць спаткацца і з абаронными назыцыямі і рашучым праціванаступам пралетарыяту. Уся работніцкая кляса мусіць быць **на пазыцыях**: у сваіх клясавых, палітычных і прафэсыянальных арганізацыях“.

Эканамічная аснова.

Усё нашае нацыянальнае жыцьцё неразрыўна зьвязана з нашым эканамічным станам.

Да чаго-б мы не дакрануліся, якую-б галіну нашага жыцьця ні зачапілі,—усюды сустрэнемся з эканамічным пытаньнем.

Возьмем грамадзкую арганізацыю. Людзі, што ня ведаюць, што зварыць сяньня на абед, бо варыць няма чаго,—такія людзі ня маюць магчымасьці больш энэргіі аддаць на арганізацыю грамадзкіх сіл, ня маюць магчымасьці падтрымаць матэрыяльна тое, што ўжо арганізована. Наадварот: пападаючы ў матэрыяльную залежнасьць ад тых, каму наша арганізованасьць не да спадоба, такія людзі бываюць прымушаны нават адчурацца ад усялякае грамадзкае працы.

Возьмем цяпер культурныя справы. Ну, хаця-бы друкаваньне кніжак. На гэта патрэбны вялікія грошы. Ведама, усе затраты на друкі варочаюцца назад з прыбыткам, але варочаюцца ня зразу, а ў працягу гадоў. Значыцца, каб мы маглі свабодна шырыць кніжку, трэба, на друк не шмат вольных грошы, трэба, каб нашае грамадзянства само магло гэныя грошы здабыць, зарабіць.—Дый самая магчымасьць народу купляць кніжкі знаходзіцца ў простай залежнасьці ад заможнасьці шырокіх масаў.

І што-б мы ні ўзялі: ці то справу нейкага агульна-нацыянальнага выступленьня (прыкл. выбары), ці то справу школы, ці культурных установаў,—усё гэта залежыць ад нашае заможнасьці.

Вось чаму тыя, што цікуюць на нашу нацыянальную пагібель, стараюцца перш за ўсё пазбавіць нас матэрыяльнае асновы жыцьця: зямлі.

Тое, што мы сказалі аб народных масах, у яшчэ вялікшай меры адносіцца да нашае інтэлігенцыі. Хто прымушаны на хлеб будны зарабляць у чужынцаў таму, ведама, падрэзаны крыльлі дзеля працы для свайго народу. Апошняму ён можа аддаваць толькі невялічкую частку сваіх творчых сіл і энэргіі, праданых дзеля куска хлеба чужаком.

Ясна, што, каб ня быць залежнымі ад чужых, мы павінны мець магчымасьць забясьпечыць заробак нашыж творчым сілам у сваіх, беларускіх установах, у тых установах, якія маюць на мэце карысьць нашага народу. Тады ніводзін высілак не прападзе дарма для нашае справы, ня пойдзе на карысьць тых, што імкнуцца да зьніштажэньня беларусаў, як нацыянальнасьці.

Дзеля ўсяго гэтага мы павінны асаблівую ўвагу зьвярнуць на тварэньне беларускіх установаў, пачынаючы ад каапэратываў і канчаючы банкамі і другімі прадпрыемствамі. На такі шлях станулі былі нашы паслы ў сойме, калі дабіваліся ад ураду Сікорскага канцэсіі на беларускі банк. Сікорскі ведама, абяцаў усё, але няспоўніў нічога. Ды гэтакая няўдача заўсёды магчыма, калі маеш дзела з бруднымі палітычнымі „махерамі“. Але няўдача на адным грунце, у аднэй галіне не павіна зьнеахвочываць нас да спроб тварэньня беларускіх эканамічных установаў у другой галіне, І мы заклікаем усё нашае грамадзянства і ягоных выбранцаў і, каб не апускалі рук, а ўсе сілы свае напружылі бы дзеля таго, каб стварыць моцную эканамічную аснову, на якой можна было-б будаваць і нашае грамадзянскае, і культурнае жыцьцё.

Г. Б.

Хто вучыць нашых дзяцей.

Што беларускіх школ не даюць і што іх як няма, дык аб гэтым шмат пісалася і пішыцца ў беларускіх газэтах, аб гэтым кожны з нас ведае з практыкі жыцьцёвай. Але вось варта прыгледзіцца, хто запаўняе гэтую страшную для нас пустату.

Есьць польскія школы, лік іх па крысе павялічываецца, але будова школьнай сеткі ідзе ня знізу, не ад народу, а па загаду начальства.

Было ўжо ня раз адзначана што польскія школы пустуюць бо сяляне зусім рэзонна занўляюць, што ў польскіх школах іх дзяцей калечаць, ужо не кажучы з боку нацыянальнага выхаваньня, але што горш з пэдагагічнага і грамадзкага.

К нам на „крэсы“ пападаюць вучыцялі з „rdzennej“ Польшчы, якія ні дзяцей, ні дзеці іх не разумеюць. Гэта адбіваецца на псыхіцы дзяцінай і стварае варожыя адносіны да настаўнікаў і нялюбову да навукі.

Вучыцялі гэтыя часта густа без ніякай пэдагагічнай кваліфікацыі, а бываюць нават зусім мала пісьменныя. Зьлетаюцца яны да нас па тэй простай прычыне, што ў Польшчы не хапае як кажуць пораху на вялізарныя абшары „крэсаў„ якія зусім натуральна ня могуць выланіць належнага ліку сяўцоў польскай культуры, а пасьля вучыцялі гэтыя зьяўляюцца другаком, ці лепш „на табе Божа, што нам нягожа“,—лепшыя сілы астаюцца ў Польшчы. Выхаваныя ў клерыкальна-шляхецкім духу (бо інак яны не маглі-б папасьці на вучыцяльскія пасады, лічаць заданьнем адукацыі знаць дасканальна малітвы і службу касьцельную, нават праваслаўным, пяяць польскія патрыятычныя песьні, умець праслаўляць магутнасьць каралёў польскіх.

Разумеецца, ўсё гэта дужа трудна прывіваецца да дзяцей, выходзячых з працоўнай гушчы, што вызывае абурэньне і ненавісьць вучыцялёў гура-патрыотаў. Каб ня быць галаслоўным, дык вось некалькі фактаў.

Вучыцелька Вяронскай школы А. Базарэўская (Дунілаўскі павет) ладзіла вечарыну, на якую былі запрошаны бадай усе вучыцялі палякі з усей гміны. У часе банкета, за лікёрам, адзін з прысутных вучыцялёў—„koroniarz“ сказаў прамову да прысутных, у якой, паміж іншым, высказаў: „Białorusini nie naród, a swini. Ja ich tak nienawidzę, że podpalałem by wioski z obydwóch końców i puszczałem by z dymem, a tu przychodzi się kształcić te chamstwo“.

А то былі выпадкі, што вучыцелькі кідалі навучаньне сярод школьнага году толькі дзеля таго, „że te chamstwo żyje bez Boga“.

Даручаць лёс нашых дзяцей. такім настаўнікам справа дужа шкодная і небясьпеч-

ная. За малым выключэньнем яны працуюць толькі за грошы, дзеля грошаў. Аб духовым разьвіцьці, аб выханьні барацьбістаў у агульна людзкім зразуменьню ня можа быць гутаркі. Наадварот, вядзецца пляновае атручываньне душы дзіцячай нацыянальным антаганізмам, прышчэпляецца панская ідэалёгія, ачмучываюцца шовінізмам.

Вынікі ад такога навучаньня будуць вельмі сумныя для дзьвух старон.

Што думаюць сабе польскія школьныя кіраўнікі?! Гэта-ж кожнаму, у каго больш менш працуець розум, выразна зразумела, што такая школа ня можа прывіцца беларускаму народу, што гэта ня ёсьць школа, а фабрыка гура-патрыотаў, калечаньне дзяцей, што прыйдзе час, калі здаровыя інстынкты працоўнага народу змушаны будуць даць адпор, каб захаваць сваю жыцьцёвасьць, сваю праўду.

Р. Юргілевіч.

З Польскага Сойму.

Што і калі будзе слушнае?

Недаўна пасол Прылуцкі выступіў у Сойме з прамовай патрэбуючы родных школ для меншасьцей. З пратэстам выступіў адзін з паслоў правіцы, які зазначыў, што гэтыя вымаганьні **ня слушныя** і польская „większość" (з яе складаецца цяперашні ўрад) вітала свайго прамоўцу воплескамі.

Дык што-ж пане Вітас, аб якой жа гэта **слушнасьці** вы заікаліся ў сваім экспозэ?

ПРАПАЗЫЦЫЯ

Паслоў Беларускага Клюбу ў справе найхутчэйшага адбудаваньня тэрыторыяў, зьнішчаных за вайну на Беларускіх землях.

Войны апошніх гадоў, якія вяліся на Беларускіх землях, ў іншых мяйсцох дашчэнту зруйнавалі гарады, мястэчкі і вёскі.

Тыяж самыя войны дзякуючы загадам бышага расейскага царскага ўраду, больш мільёну спакойных грамадзян, галоўным чынам сялян з Горадзеншчыны, змусілі пакінуць родныя гнёзды і выехаць у Расію. Цяпер тыя няшчасныя масамі варочаюцца назад, але сваіх часта не находзяць і сьледу сваіх родных сядзіб. Амаль чуць ня ўсе змушаны шукаць прытулку ў зямлянках, зносючы фізычнае і маральнае цярненьне. Заразныя хваробы сярод тых людзей знаходзяць лёгкі грунт і робяць там страшныя спусташэньні. Крокі ўраду ў напрамку адбудовы ўспомненых тэрыторыяў, такія нязначныя, што да цяперашняга часу задаволена толькі 30% пашкадаваных. Бюрократызм і мляўкасьць Бюро Адбудовы зайшлі так далёка, што іх „дапамога" ёсьць пародзія ўсялякой праўдзівай дапамогі. Ніжэй паданыя факты як найлепш пацьвердзяць вышэй сказанае.

У Вялейскім пав., Даўгінаўскай вол. вёска Камена ў 1915 гаду была зусім зьнішчана. Часьціна зьнішчаных гаспадарак была адбудована ўласнымі срэдствамі рэшта-ж аж да сягоняшняга дня змушана астацца ў зямлянках. Паміма вялікіх стараньняў у Старостве і Бюро Адбудовы ў Вялейцы павятовай пашкадаваныя ня могуць дастаць патрэбнага дрэва для адбудовы сваіх сядзібаў. На цэлым абшары бышай франтовай паласы ў паветах Браслаўскім, Сьвянцянскім, Дунілавіцкі, Ашмянскім, Валожынскім, Стаўпецкім, Баранавіцкім, Луненецкім, Горадзенскім і інш. працы Бюро Адбудовы амаль што нявідаць. Некатарым пашкадаваным выданы праўду квіткі на атрыманьне матэр'ялу для будовы, але яны з дакляраванага можна сказаць нічога не атрымалі.

Зазначыць, трэба так-сама, што і тыя шчасьліўцы атрымоўваюць звычайна ледзьве 1/3 часьць патрэбнага матэр'ялу часта нягоднага да ўжытку на адбудову. А іншыя матэр'ялы да адбудовы, як шкла, вапны і інш. Бюро Адбудовы не даець зусім пашкадаваным. Адным словам дзяржаўная дапамога такая нязначная, што нават не хваціць пашкадаваным на збудаваньне звычайных зямлянак. Дзякуючы такім абставінам сярод беларускага сялянства ўтварылася жудаснае становішча, якое калі патрываець далей можыць прывясьці да вельмі непажаданых вынікаў. Дзеле таго, маючы на увазе, дабро асабістае тых нешчасьлівых афяраў паваенных, як роўна-ж дабро Рэспублікі, датыхчасовая мляўкасьць Бюро Адбудовы павінна быць паканана і Урад павінен як найхутчэйразшырыцьдзейнасьць дапамогі пашкадаваным у сапраўднасьці, а не на паперы.

А дзеля таго: Высокі Сойм хай неадмовіць ухваліць:

1) Выдзяліь спэцыяльную Камісію Соймавую з удзелам прадстаўнікоў Беларускага Клюбу з мэтай дасьледаваньня на мейсцу фактычнага становішча адбудовы на тэрыторыях Беларускіх зямель, зьнішчаных вайной.

2) Паклікаць Урад, каб як найспаўней распарадкаваўся праз Бюры Адбудовы з выдаваньнем адпаведнага будаўлянага матэрялу з найбліжэйшых лясоў як прыватных, так і урадовых.

Варшава.
Д. 13. V. 1923 г.

Заблыканыя.

У Ваўкавыскім старостве да гэтага часу пададзена сялянамі да 15000 заяў аб дазволе выезду ў Савецкую Беларусь і іншыя савецкія рэспублікі.

Гэтая кароткая вестка сьведчыць аб тым, што пачалася зваротная хваля так званых бежанцаў, павыганяных з краю царскімі папіхачамі ў часы імпэрыялістычнай вайны.

Намучаныя грамадзкай вайной, голадам, холадам у непрыветных Туркестане, Паволжыю і друг. кожны з іх імкнуўся вярнуцца на бацькаўшчыну да сваіх родных кутоў. Перамагаліся ўсе перашкоды, складалі ў ахвяру сваю маемасьць і здароўе, пераходзілі дакучлівыя рэгістрацыі і бесканечныя фармальнасьці прыгранічных улад, каб толькі як давалачыцца да сваіх загонаў, да пастаяннага, супакойнага жыцьця.

Але бадай, усе прыехаўшыя найшлі свае сядзібы пазаніманыя чужымі людзьмі і асаднікамі, бо быў такі закон, што хто да вядомага часу ня верніцца, той траціць сваё уладаньне на зямлю; найшлі будыніну ў руінах, бо ўстановы па адбудове краю перш клапоцяцца аб польскай люднасьці і так працуюць мляўка, што паслам прыходзіцца падаваць сойму прапазыцыі, каб вывясьці іх з бясчыннасьці.

Нямала было апісана фактаў у нашых газэтах аб злыбядзе гэтых няшчасных, якія на сваей бацькаўшчыне сталі чужымі, непатрэбнымі, жабракамі.

Хваля ўдарылася ў скалісты бераг жорсткага капіталізму і адплывае назад...

15000 заяў у адным старостве...

Ю.

З усяе Беларусі.

Лесу на адбудову не даюць.

У вёсцы Грынеўшчына, Парфенаўскай гміны, Дунілаўскага павету жывець удава Аміля Курушко, якая яшчэ ў 1921 г. мела новы зруб на хату. Але ў той час стаялі польскія жаўнеры, якія і спалілі гэты зруб. Цяпер Курушко жывець у чужой хаце. Колькі разаў яна зьвярталася за дапамогай да Бюро Адбудовы ў Глыбокім, была і ў старостве Дунілавіцкім, усё бескарысна—хаты ня мае і ма быць ня будзе мець.

А. К—ік.

М. Жодзішкі. Сьвянцянскага пав.

У нядзелю 10 чэрвеня былі ў нас паслы Кс. Станкевіч і Ярэміч. Народу зьехалася як ніколі, бо быў кірмаш і шмат хто чуў што прыедуць беларускія паслы. Прамовы паслоў народ слухаў з вялікай увагай, а пасьля заканчэньня горача вітаў сваіх выбранцаў. З усіх бакоў пасыпаліся жалабы і заявы аб крыўдах адміністрацыі, аб сэрвітутах, школах, падатках ды ўсяго і не пералічыш. Месяц таму назад Кс. Станкевіч быў у адміністратараў у Жодзішках і адзначыў іхнія непарадкі, на што атрымаў абецанкі, што будзе усё наладжана. Так яно ў нас ад малага да вялікага збываюць усё абецанкамі.

Прыезд паслоў у нашае мястэчка падняў дух і бадзёрнасьць у нашых сялян, якія сядзяць тут, як мыш пад мятлой. Наша просьба і пажаданьне, каб паслы часьцей да нас заглядалі, дык і мы будзем дужэйшымі і паслы больш рашучымі.

Янка з Жодзішак.

З Ваукавыскага павету.

Доўга я прыгледаўся, што робіцца ў нашым павеце, прыгледаўся і раздумываў, дзе жывець праўда, а дзе пануе крыўда, хто вінаваты, а хто праў і перакнаўся, што праўда недзе ёсьць у паперах напісана і ляжыць „пад сукном", а крыўда пануе па павеце, бо яе падтрымоўваець шмат хто з дробнай мясцовай адміністрацыі.

У месяцы красавіку ўсіх сталадзенных рабочых на чугунцы ад Ваўкавыска да Чарэмхі вызывалі на экзамен. На экзаменах менш пыталі аб навуцы, аб тым: „jakiego wyznania, jakiej narodowości, jak dawno pracuje na kolei" і г. д.

Пасьля экзаменаў прышоў загад звольніць 250 сталадзённых рабочых; звольненыя працавалі ўжо па гадоў 10-15 на чугунцы, але ўсё праваслаўныя беларусы.

Цяпер гэтыя рабочыя са сваімі семьямі альбо галадаюць, бо працу ім з niekatolickim wyznaniem трудна дастаць, альбо прадаюцца лясным эксплёататарам. Кажуць, што на іх месца прымаюць пазнаньчыкаў.

Цікава тое, што сярод вытрымаўшых ёсьць два каталікі Богатыревіч і Грык, якія нядаўна паступілі на службу і зусім ня пісьменныя, бо як атрымліваюць пэнсію, дык нават распісацца ня ўмеюць, а ставяць крыжыкі.

Эгэм.

Камісія беларусазнауства.

(Слуцак).

На апошнім сваім пасяджэньні Слуцкая камісія беларусазнаўства назначыла некалькі чарговых дакладчыкаў на маючых адбыцца сходах культурнікаў у Слуцку на тэмы: „Аповесьць і раман у беларускай літэратуры", „Беларусізацыя ці новая школа" і інш. Яна адчыніла курсы беларусазнаўства для дашкольнікаў першага і другога дзіцячых беларускіх дамоў, распрацавала плян экскурсій школьнікаў.

Будаунічы тэхнікум.

(Слуцак).

Будаўнічы тэхнікум, які істнуе ў м. Слуцку ўжо шосты год, распачаў вясновы будаўнічы практыканскі сэзон. Студэнты пад кіраўніцтвам дырэктара тэхнікуму Янісласкага будуюць масты ў м. Слуцку. Ужо канчаюць другі. Дзеля таго, што тэхнікуму не дапамагаюць нічым ніякія ўстановы і ён матэр'яльна заняпаў трохі, студэнты не карыстаюцца наёмнай працай, а самі робяць ўсё, нават самую чорную работу. Такім парадкам будучыя будаўнікі ня толькі будуць умець рабіць пляны, але будуць і фізычна працаваць.

Сем'і рэзэрвістау маюць права на дапамогу.

Згодна ўхвалы Сойму, сем'і рэзэрвістаў маюць ў працягу месяга ад дня пакліканьня да войска мужа, брата ці сына, дамагацца ад гмін грашовай дапамогі на пражыцьцё, ці на падтрыманьня гаспадаркі. У выпадку адмовы гміны ў дапамозе трэба ўнясьці скаргу да Староства.

З Беларускага Жыцьця.

Канфіскаты. Па загаду Камісара ўраду гор. Вільня сканфіскавана № 2 „Нашага Сьцягу" і паэму „Уяўленьне" Уладзімера Жылкі.. № 1 „Нашага Сьцягу" быў зданы на пошту, але шмат хто з падпішчыкаў зусім ня атрымаў. Як пасьля выясьнілася, дык № 1 быў таксама сканфіскаваны, але рэдакцыю чамусьці аб гэтым не паведамілі.

10-га чэрвеня ў Залі Драматычнае Майстроўні адбыўся вечар ладжаны Бацькаўскім Камітэтам пры Вілен. Бел. Гімназіі на карысьць незаможных вучняў. Вечар быў людны, гулялі да раніцы. З праграмы асабліва спадабалася пяяньне артысткі Бэер.

У вёсцы Забрэзьзе, Валожынскага п. 10-га траўня паліцыя арыштавала двух сялян і гр. Заблоцкага, які месяц таму назад адседзіў ужо 4 месяцы вастрогу за праўду, якую любіў казаць у вочы крыўдзіцелям беларускага народу. Закаваўшы іх у кайданы дзевяць паліцэйскіх пагналі пехатой шаснаццаць вёрст у Валожын.

У Радашкаўскай Беларускай Гімназіі 19-га чэрвеня пачнуцца ўступныя экзамены.

Педагогамі і вучнямі Радашкоўскай гімназіі ладзіцца беларуская вечарына на 17-га чэрвеня. Пастаўлена будзе „На Папасе" Янкі Купала", „На вёсцы" Аляхновіча і „П. С. Х." Сучаснага.

Зьезд паўнамоцнікаў Віленскага Саюза Каапэратываў.

На 23 чэрвеня склікаюцца на IV зьезд усіх паўнамоцнікі Віленскага Саюза Каапэратываў, які мае адбыцца ў Вільні ў памешканьні Саюза на Віленскай вуліцы № 12 пам. 1.

Калі ў назначаны час не зьбярэцца належнага ліку прадстаўнікаў, дык праз дзьве гадзіны таго-ж дня зьезд будзе адчынены.

Маючы на ўвазе важныя справы на парадку дня Управа Саюзу просіць паўнамоцнікаў усім прыехаць на зьезд.

Беларускі вечар у Нясьвіжы.

У суботу, 2-га чэрвеня ў Нясьвіжы адбылася беларуская вечарына на карысьць незаможных вучняў Нясьвіжскай беларускай гімназіі.

Спачатку згулялі пьесу Аляховіча: „Дзядзька Якуб." Усе ролі праведзены ўдала, а галоўную — Якуба- вучань Пазьняк згуляў па мастяцку. Сьпевы у пьесе так сама ўдаліся. Затым выступіў беларускі хор у беларускіх нацыянальных вопратках, пад кіраўніцтвам настаўніка гімназіі Я. Шнаркевіча, Глыбокае ўражэньне зрабіў беларускі гымн „Не пагаснуць зоркі ў небе". Публіка, як адзін чалавек, паднялася і стоючы выслухала магутныя словы паэта-прарока лепшай долі для беларускага народу — Янкі Купалы. Затым пяяліся народныя песьні гарманізацыі нашага выдатнага кампазытара Тэраўскага Песьні: „О ня кукуй зязюленька рана" і „Пісар гусі ганяе," якія паўтаралісь шмат разоў пад гучныя воплескі публікі.

З напружаным зацікаўленьнем слухалася дэкламацыя. Верш Купалы „Над Нёмнам" захапіў глыбока сялян. Яны аб ім гаварылі і пасьля вечара. Танцы пачаліся „Лявоніхай."

Заля была набіта бітком. Вечар даў добры зыск. Наогул, беларускі вечар у Нясьвіжы паказаў усім хараство беларускага слова, сьпеваў і вопраткаў.

Трэба сказаць шчырае дзякуй усім, хто працаваў для вечара. Нясьвіжская беларуская гімназія паказала сваю глыбока-ідэйную нацыянальна-культурную працу.

Беларусы у Празе.

(ад уласнага карэспандэнта).

Беларускае студэнцтва ў Празе падзялілася на дзьве групы: а) Аб'еднаньне Беларускага Паступовага

Студэнцтва і б) Саюз нацыянальнай беларускай моладзі, або інакай — „сялянская партыя“ (выдае свой „собскі“ орган „Беларускі студэнт“ — выдавец „Т-ва Беларускі Студэнт“. Паступовае студэнцтва падгатаўляе да друку літэратурна-навуковы альманах, магчыма, што ў хуткім часе выйдзе з друку.

6-га траўня адбыўся гадавы сход Беларускай Грамады ў Празе. Усяго на сходзе было 61 чалавек. З Юззфова і з Падэброт ня прыехалі. Сход быў даволі ажыўлёны. Старшынёю агульнага сходу быў выбраны Б. Русак, пісарам Клазіш.

Пад час дыскусіі пад дзеяльнасьцю старага праўленьня Грамады, з асобым націскам прамоўцы застанаўляліся над справай адкрыцьця ў Празе Беларускага Вучыцельскага Інстытута. Высьвятлялася прычына чаму гэтая справа правалілася, ў той час, як расейцы ды украінцы атрымалі.

Прычынай гэтаму быў разнабой у Грамадзе, які вызвала „собская група“ (Станкевіча)

Два б'юцца, а трэці карыстае.

Пасьля выбараў Прэзыдыума Грамады аказаліся выбранымі: Вяршынін, Т. Грыб, Верамей, А. Станкевіч і Клаўсуць.

Адначасна адбыліся перавыбары прадстаўніка ў Чэска-Украінскі Камітэт дапамогі украінскаму і беларускаму студэнству. На места Вяршыніна абсалютнай большасьцяй быў выбраны Т. Грыб.

Прэзыдыум Грамады пастанавіў падаць мэморандум чэскаму ураду аб новых 35 стыпэндыях для беларусаў. На гэтых днях будзе пададзены мэморандум. Есьць надзея, што калі ня ўсе 35, то блізка гэтага будзе атрымана. Магчыма, што частка эможа устроіцца ў Украінскім Пэдагогічным Інстытуце.

С. Р.

Беларусы у Латвіі.

(ад уласнага карэсцандэнта)

20-га 21-га і 22-га траўня адбылася экскурсыя вучняў Люцынскай Беларускай Гімназіі пад кіраўніцтвам дырэктара К. Езавітава ў мястэчку Розенова (ст. Зілуна) і далей па Посінскай воласьці Люцынскага павету.

Экскурсыя гэтая вызначыла гэткія мэты:

1. пазнаёміць беларускае сялянства, так-сама і інтэлігенцыю, Посінскай воласьці з беларускім тэатральным рэпэртуарам, каб заахвоціць іх да пастановак беларускіх спэктакляў:
2. пазнаёміць іх з беларускімі песьнямі і падняць цікавасьць як іх.
3. зрабіць, па поваду Уселатвійскага „Дня Дзіцяці“, сьвята для вясковых дзетак Посінскай воласьці і вучняў тутэйшых беларускіх пачатковых школак:
4. даць шэраг новых ўражаньняў вучням Люцынскай Гімназіі, напомніць і паказаць ім, што ўся іх праца і жыцьцё павінны ісьці ў рамках і ў кірунку патрэб нацыянальнага адраджэньня нашага народу.
5. даць магчымасьць Скауцкаму Атраду і Атраду Гайдаў зрабіць першую спробу паходу строям па малазнаёмай мясцовасьці, карыстаючыся манай, апросам жыхароў і ўказаньнямі двух-трох скаутаў, ведаючы Посінскую воласьць:
6. зрабіць абгледжаньне географічнага, топографічнага і гістарычнага характару, паскольні для гэтага знойдзецца надыходзячы матэр'ял у дарозе:

З Менску.

Закупка сельска-гаспадарчага інвэнтару.

Белсельпромсаюз закупіў праз „Хлебапрадукт“ і Камісарыят Замежнага Гандлю 3000 заграпічных кос, 2000 сярпоў і 80 спружыновых барон.

Перарэгістрацыя таварыстваў.

Белсельпромсаюз праводзе цяпер перарэгістрацыю сельска-гаспадарчых таварыстваў, якія будуць працаваць далей па новаму ўставу. Перарэгістравана 46 таварыстваў. Усяго на Беларусі налічваецца 112 таварыстваў з 5000 сяброў.

Летнія канікулы.

У гарадзкіх школах Менску лекцыі спыняюцца 15-га чэрвеня. З 1 мая праводзяцца экскурсіі з вучнямі. З матар'ялаў, сабраных на гэтых экскурсіях, будуць арганізаваны школьныя музэі.

Зямельныя вучасткі валасных выканаучых камітэтау.

Менскі Павятовы Выканаўчы Камітэт забраніраваў за валаснымі выканаўчымі камітэтамі па 5 дзесяцін ворнай зямлі і па 3 дзесяціны сенажацяў.

Лісты па тэлеграфу.

На почце пачалі прыймаць лісты — тэлеграмы. Слова—75 кап. Лісты—тэлеграмы могуць быць ня меней 50 слоў і ня болей 250.

Пакуль што лісты — тэлеграмы перадаюцца па лініі Барысаў—Смаленск—Масква.

Сельска-гаспадарчая асьвета.

З Масквы прыехаў у Менск дзеля азнаямленьня з пастаноўкаю справавы сельска-гаспадарчае асьветы на Беларусі гр. Такмачоў.

26-га красавіка ён абглядаў усе навуковыя габінэты Інстытуту Сельскае-Гаспадаркі і вынес наогул добрае ўражаньне.

Гр. Такмачоў у Маскве займае пасаду кіраўніка аддзелу сельска-гаспадарчае асьветы пры Наркамземе РСФСР.

З Бэрліна.

(ад уласнага карэспандэнта)

25-га траўня ў Бэрліне адбыўся вялікі мітынг соцыялістаў, на якім ад імя Белар. Партыі С.-Р. выступіў Т. Грыб. У сваей кароткай, але гарачай прамове Т. Грыб абрысаваў цяжкае становішча працуючых на Беларусі.

Асабліва абурэньне вызвала сярод прысутных, калі Т. Грыб закрануў жыцьцё працоўных у Заходняй Беларусі, успамянуўшы, паміж іншым, і аб Беластоцкім працэсе.

Каб не упаў наш сьцяг.

Рэдакцыя нашай газэты атрымала ахвяры на прэсовы фонд і пісьмо, якое ніжэй зьмяшчаем:

„Група беларусаў Вішнеўскай, Трабскай і Юрацішскай гмін, прачытаўшы газэту „Наш Сьцяг“, жадаюць рэдакцыі трывалай і ўдалай барацьбы за вызваленьне рабоча-сялянскага працоўнага люду ад нацыянальнага і сацыяльнага прыгнячэньня.

Складаем 50,000 м. ахвяр, каб не ўпаў наш сьцяг“.

(*Подпісы*).

Бібліяграфія.

НОВА КУЛЬТУРА, місячнік культурного, суспільного і політичнаго життя. Редагуе Колегія. Начальни редактор; Степан Рудык. Появилося І-ше число за місяц травень 1923 с таким змістом Львів.

До читачів.
Д. Біндий: На І-шого травня (сконфісков).
П. Тичина: В косьмичному оркестрі.
І. Кулик: Я більше не можу (в части сконфіскованай).
І. Белюк: Мовчки стоять.
С. Кожушко: Зрікаюсь.
В. Бобинський: Спів Крилатих Кентаврів (вчасти сконфіск).
М. Семенко: Майбуте.
Гр. Косинка: Темна ніч.
Джек Лондон: Як я став соціялістом. (з англійського).
Два листи **Рози Люксембург**.
М. Ірчан. Перший галицький пролетарський поет.
С. Волинець: Анрі Барбіс.
Л. Троцький: Національна справа.
Др. М. Сисак: Історія розвитку людини.
З жіночої минувщини.
В. Левич: Міжнародній капітал у Східній Галичині.
Мистецька хроніка.
Ріжне.
Надіслані до редакції книжки.

Вэтэрынарныя парады.

Насацізна коняў.

Насацізна пошасьць аднакапытных, выклікаецца асобным заразьнікам нявылечная. Коні заражаюцца альбо проста ад хворых, альбо ў заездах, корчмах, праз паеньне ў прыдарожных капытах ці пазычанымі вёдрамі.

Праявы. Пачынаецца пяпрыкметным цячэньням з носу, якое потым павялічываецца і выяўляецца ў аднабокім зялёна-жаўтаватым сьлюзам, частка з падмешкаю крыві. На насавой сьлізістай абалонцы, а асабліва на храшчавой перагародцы, бачны балячкі, якія загаіўшыся цякуць.

Падшчэнкавыя жалёзы павялічаныя (часта толькі адна), не балючыя, прырасьлі да пашчэнкаў; кашаль, зьменная гарачка, дыхавіца. Сярод доўга трывалага працягу хваробы зьяўляецца на каўдобах ногах пухліна і балячкі з вываранымі берагамі, накшталт растапленай саланіны, што вядзе зразумела да сьмерці. Хворы конь заражае іншых коняў і так сама небясьпечны для людзёў.

Парада. Паведаміць уладу, якая выплачывае грошы ў выпадку забіцьця каня. Лячэньне насацізны бескарыснае і забаронена законам.

Прадасьцеражэньні: Не дазваляць даглядаць коні чужым людзям, асабліва гандляром, якія, азіраючы розныя коні, могуць перанесьці насацізну і на вашыя; ня купляць коняў з цячэньнем з носу і падазронымі балячкамі, не заезджаць у чужыя двары і корчмы. Нованабытых канёў трымаць асобна ў працягу 14 дзён.

Курс на грошы.

Варшава 13 чэрвеня.

Доляры	74.500—74.000
Англійскія фунты	344.000—341.000
Нямецкая марка	89—87
Франкі	4.800—4.775

11-га чэрвеня г. г. установіваецца цана польскі злоты . . . 12.000 м.

Сэкрэтарыят Беларускага Пасольскага Клюбу.

1) **Вільня**, Віленская вул. 12, кв. 6.
2) **Ліда**, І-ы Слабодка 8, сэкрэтар Калясінскі.
3) **м. Глыбокае**, Дзісьненскага пав. вул. Сенкевіча 46.
4) **Жодзішкі**, Сьвянцянскага павету кс. Годлеускі.
5) **Наваградак**, Вялікі Рынак 14, сакр. Я. Біруковіч.
6) **Нясьвіж**, Альбянская 28, сакр. Ян. Шнаркевіч.
7) **Столбцы**, Шпітальная 22, Г. Сабалеускі.
8) **Баранавічы**,
9) **Горадня**, Мастовая 9.
10) **Валкавыск**, Пясковая 14.
11) **Бельск**, Замкавая вул. 3, кв. 1 сакр. Канстанты Карыцкі.
12) **м. Саколка**, Горадзенская вул. 34.
13) **м. Клешчэлі**, Бельскага павету.
14) **м. Крынкі**, Горадзен. павету, Горадзенская вул. 34.
15) **Пружаны**, Вуліца кс. Буткевіча, 16.

Беларускі Пасольскі Клюб, Варшава, Вейская вул. Сойм.

Рэдактар-выдавец **Я. Лагіновіч.**

Друкарня **Левін і Сын**, Нямецкая 22.